

Raport Komisji ds. Jakości Kształcenia

(rok akademicki 2019/2020)

Ocena realizacji zajęć dydaktycznych za pośrednictwem systemu USOS w opinii nauczycieli akademickich oraz studentów APS

Spis treści

1. Wprowadzenie	4
2. Metodyka badań	4
2.1. Cele badania	4
2.2. Procedura badawcza	5
2.3. Charakterystyka badanych	6
2.3.1. Studenci WNP	6
2.3.2. Nauczyciele akademicki WNP	6
2.4. Uwagi o statystycznej analizie wyników	8
3. Ocena zajęć dydaktycznych przez studentów za pośrednictwem systemu USOS w opinii nauczycieli akademickich APS	
3.1. Ogólna ocena systemu oceny zajęć dydaktycznych przez studentów w opinii nauczycieli akademickich	
3.2. Ocena wiarygodności systemu oceny zajęć dydaktycznych przez studentów w opinii nauczycieli akademickich	
3.3. Opinie na temat przydatności obecnie funkcjonującego systemu oceny zajęć dydaktycznych w opinii nauczycieli akademickich	
3.4. Sposoby wykorzystywania wyników ankiet studenckich przez nauczycieli akademickich	
3.5. Sposoby wykorzystywania wyników ankiet studenckich przez przełożonych	
3.6. Potrzeba zmian systemu w opinii nauczycieli akademickich	
4. Ocena zajęć dydaktycznych za pośrednictwem systemu USOS w opinii studentów APS	
4.1. Ogólna ocena systemu oceny zajęć dydaktycznych w opinii studentów	
4.2. Ocena wiarygodności systemu oceny zajęć dydaktycznych przez studentów w opinii nauczycieli akademickich	
4.3. Powody nie oceniania zajęć dydaktycznych w opinii studentów APS	
4.4. Powody oceniania zajęć dydaktycznych w opinii studentów APS	
4.5. Potrzeba zmian systemu w opinii studentów	
5. Rekomendacje	

1. Wprowadzenie

W roku akademickim 2019/2020 przewidziano ocenę potencjału dydaktycznego APS w opinii zarówno nauczycieli akademickich jak i studentów Akademii Pedagogiki Specjalnej w Warszawie. Zaplanowane działania obejmowały ocenę realizacji zajęć dydaktycznych za pośrednictwem systemu USOS.

W roku 2019/2020 autorzy raportu starali się poznać opinie zarówno nauczycieli akademickich jak i studentów na temat obecnie funkcjonującego w Akademii systemu oceny zajęć dydaktycznych, w szczególności zaś jego wiarygodności oraz przydatności. W tym zakresie starano się uchwycić jaki wpływ na planowanie zajęć, ich realizację oraz relacje nauczycieli ze studentami mają wyniki ankiet studenckich dotyczące oceny prowadzonych zajęć dydaktycznych. Ponadto autorzy raportu dążyli do wskazania mocnych stron obecnego systemu oceny zajęć dydaktycznych za pośrednictwem USOS oraz potencjalnych obszarów do jego modyfikacji lub zmian.

2. Metodyka badań

2.1. Cele badania

Głównym celem prezentowanych badań było opisanie potencjału dydaktycznego nauczycieli akademickich i studentów APS, w perspektywie systemu oceny zajęć dydaktycznych dokonywanych za pośrednictwem USOS.

Ze względu na wielowątkowość podejmowanej problematyki, sformułowano szereg szczegółowych pytań badawczych:

1. Jak respondenci (nauczyciele akademicy oraz studenci) oceniają system oceny zajęć dydaktycznych za pośrednictwem USOS?
2. Czy respondenci (nauczyciele akademicy oraz studenci) postrzegają ocenę zajęć dydaktycznych za pośrednictwem USOS, jako wiarygodną?
3. Czy w opinii respondentów (nauczycieli akademickich oraz studentów) obecnie funkcjonujący system oceniania zajęć dydaktycznych spełnia oczekiwania z nim związane? Jeśli nie, to jakich zmian w tym systemie oczekują?
4. Jakie są opinie nauczycieli akademickich na temat przydatności informacji płynących z ocen zajęć dydaktycznych dokonywanych w USOS przez studentów?
5. W jaki sposób nauczyciele akademicy wykorzystują informacje płynące z oceny prowadzonych przez nich zajęć dydaktycznych?

6. Jaki odsetek studentów dokonuje oceny zajęć dydaktycznych?
7. Jakie są powody dokonywania lub unikania oceny zajęć dydaktycznych przez studentów?
8. Z jakimi reakcjami ze strony nauczycieli akademickich dotyczącymi oceny zajęć dydaktycznych spotykają się studenci Akademii?

2.2. Procedura badawcza

Badaniami objęto zarówno studentów jak i nauczycieli akademickich Akademii. Przeprowadzone badania miały charakter sondażu diagnostycznego. Badania przeprowadzono w semestrze letnim roku akademickiego 2019/2020 w miesiącach kwiecień oraz maj (to jest w trakcie zawieszenia realizacji zajęć). Badanie przeprowadzono za pośrednictwem ankiety on-line zamieszczonej w USOS.

Na potrzeby badania sporządzono dwa kwestionariusze ankiety, osobno dla nauczycieli akademickich oraz studentów. Każdy z kwestionariuszy składał się z szeregu pytań zamkniętych podzielonych na poszczególne obszary tematyczne. Uczestnicy badania mieli za pomocą skal pięciostopniowych (od 1 – *bardzo źle* do 5 – *bardzo dobrze*) lub trzystopniowych (*Tak, Nie, Trudno powiedzieć*) przedstawić swoje opinie na temat oceny realizacji zajęć dydaktycznych dokonywanych przez studentów za pośrednictwem USOS. Dodatkowo, po każdym bloku pytań, odnoszącym się do danego obszaru, respondenci mogli za pośrednictwem pytań otwartych zgłaszać uzasadnienia swoich ocen, uwagi lub propozycje zmian. Warto podkreślić, że część tego typu wypowiedzi przekłada się wprost na rekomendacje zmian formułowane w niniejszym raporcie.

Badanie było prowadzone *on-line* za pośrednictwem USOS¹. Wszyscy nauczyciele akademicy oraz studenci APS, w momencie uruchomienia badania zostali o nim poinformowani za pośrednictwem poczty elektronicznej. Każdy z pracowników oraz studentów otrzymał pierwszy e-mail z linkiem oraz zaproszeniem do wypełnienia ankiety. Po upływie miesiąca odbyła się druga tura rozsyłania zarówno nauczycielom akademickim jak i studentom maili przypominających o prowadzonym badaniu i zachęcających do wzięcia w nim udziału. Maile informujące o badaniu rozsyłano na skrzynki pocztowe APS.

¹ W tym miejscu członkowie Komisji składają serdeczne podziękowania panu mgr Piotrowi Grzybowskiemu z działu USOS za pomoc w realizacji badania.

2.3. Charakterystyka badanych

2.3.1. Nauczyciele akademicki

W badaniu wzięło udział 97 nauczycieli akademickich APS, z czego 15,6% zatrudnionych na etatach dydaktycznych oraz 84,4% na etatach badawczo-dydaktycznych. Procent realizacji próby wyniósł 26,6%, co oznacza że w badaniu wziął udział co czwarty nauczyciel akademicki zatrudniony w Akademii.

Tabela 1. Nauczyciele akademicki w podziale na Instytuty APS

Instytut:	Częstość	Procent
Pedagogiki	28	28,9
Pedagogiki Specjalnej	11	11,3
Wspomagania Rozwoju Człowieka i Edukacji	19	19,6
Filozofii i Socjologii	14	14,4
Profilaktyki Społecznej i Pracy Socjalnej	5	5,2
Psychologii	16	16,5
Braki danych	4	4,1
Ogółem	97	100,0

Najliczniejszą grupę stanowili nauczyciele zatrudnieni w Instytucie Pedagogiki (28,9%), następnie Instytucie Wspomagania Rozwoju i Edukacji (19,6%), Psychologii (16,5%), Filozofii i socjologii (14,4%) oraz Pedagogiki Specjalnej (11,3%). Instytut Profilaktyki Społecznej i Pracy socjalnej reprezentowało 5 pracowników, co stanowiło 5,2% próby. Czterech respondentów nie podało informacji o miejscu zatrudnienia.

2.3.1. Studenci

Mimo iż badanie było kierowane do wszystkich studentów Akademii (ze wszystkich kierunków studiów, wszystkich poziomów kształcenia, oraz wszystkich form studiów) to wzięło w nim udział zaledwie 185 studentów Akademii. Mimo dwukrotnej próby przesyłanej studentom na uczelniane adresy mailowe procent realizacji próby wyniósł 4,3%.

Zdecydowaną większość uczestników badania (74,1%) stanowili studenci studiów stacjonarnych. Zaledwie co czwarty z uczestników badania (25,9%) był studentem studiów niestacjonarnych.

Studenci uczestniczący w badaniu reprezentowali każdy z prowadzonych w Akademii kierunków studiów. Przy czym najliczniejszą grupę stanowili studenci kierunku pedagogika specjalna (41,6%), psychologia (21,6) oraz pedagogika (20,5%).

Tabela 2. Studenci w podziale na kierunki studiów

Kierunek studiów:	Częstość	Procent
Edukacja artystyczna w zakresie sztuk plastycznych	3	1,6
Pedagogika	38	20,5
Pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna	15	8,1
Pedagogika specjalna	77	41,6
Praca socjalna	7	3,8
Psychologia	40	21,6
Socjologia	5	2,7
Ogółem	185	100,0

Co trzeci uczestnik badania był studentem pierwszego roku (32,4%), co czwarty studentem drugiego roku (26,5%), co piąty studentem trzeciego roku (20,0%), co dziesiąty zaś studentem czwartego (9,2%), lub piątego (11,4%) roku.

Tabela 3. Studenci w podziale na rok studiów

Rok studiów:	Częstość	Procent
I	60	32,4
II	49	26,5
III	37	20,0
IV	17	9,2
V	21	11,4
Braki danych	1	0,5

Najliczniejszą grupę stanowili studenci studiów I stopnia (40,5%). Co trzeci uczestnik badania był studentem pięcioletnich jednolitych studiów magisterskich (38,4%), a co piąty dwuletnich studiów uzupełniających II stopnia (21,1%). W badaniu nie wziął udział ani jeden student studiów doktoranckich oraz studiów podyplomowych.

Tabela 4. Studenci w podziale na rodzaj studiów

Rodzaj studiów:	Częstość	Procent
Studia licencjackie	75	40,5
Studia dwuletnie magisterskie	39	21,1
Studia jednolite magisterskie	71	38,4
Ogółem	185	100

2.4. Uwagi o statystycznej analizie wyników

W badaniach zastosowano pięciostopniowe skale odpowiedzi na poszczególne pytania ankiety, gdzie 1 – oznaczało ocenę bardzo złą, 2 – ocenę złą, 3 – ocenę przeciętną, 4 – ocenę dobrą, a 5 – ocenę bardzo dobrą. Aby zwiększyć czytelność prezentacji oraz interpretacji danych zawartych w niniejszym raporcie, zdecydowano się na wyliczanie średnich i odchyłeń standardowych odpowiedzi respondentów na poszczególne pytania ankiety. Autorzy raportu przyjęli następujące zasady interpretacji średnich:

- średnie z przedziału 1,00 – 1,55 – *ocena bardzo zła*,
- średnie z przedziału 1,56 – 2,55 – *ocena zła*,
- średnie z przedziału 2,56 – 3,55 – *ocena przeciętna*,
- średnie z przedziału 3,56 – 4,55 – *ocena dobra*,
- średnie z przedziału 4,56 – 5,00 – *ocena bardzo dobra*.

We wszystkich zestawieniach raportowano odsetki odpowiedzi na poszczególne warianty skal pomiarowych.

3. Ocena zajęć dydaktycznych przez studentów za pośrednictwem systemu USOS w opinii nauczycieli akademickich APS

3.1. Ogólna ocena systemu oceny zajęć dydaktycznych przez studentów w opinii nauczycieli akademickich

Badani nauczyciele zaledwie przeciętnie ($M = 2,68$; $SD = 1,14$)² oceniają system oceny zajęć dydaktycznych funkcjonujący w Akademii. Należy zauważyć, że aż 40,6% badanych nauczycieli wystawia w tym zakresie oceny złe lub bardzo złe. Zaledwie 22,9% uczestników badania ocenia obecny system oceny zajęć dydaktycznych dobrze. Odsetek nauczycieli, którzy system oceny zajęć dydaktycznych przez studentów oceniają bardzo dobrze jest znikomy (3,1%).

Tabela 5. Ogólna ocena systemu oceny zajęć dydaktycznych przez studentów w opinii nauczycieli akademickich APS (n = 97)

Jak ocenia Pani / Pan:	M	SD	1 (%)	2 (%)	3 (%)	4 (%)	5 (%)
System oceny zajęć dydaktycznych przez studentów za pośrednictwem USOS	2,68	1,14	20,8	19,8	33,3	22,9	3,1

Legenda: 1 – ocena bardzo zła; 2 – ocena zła; 3 – ocena przeciętna; 4 – ocena dobra; 5 – ocena bardzo dobra.

3.2. Ocena wiarygodności systemu oceny zajęć dydaktycznych przez studentów w opinii nauczycieli akademickich

Nauczyciele akademicy źle ($M = 2,52$; $SD = 1,29$) oceniają wiarygodność obecnego systemu oceny zajęć dydaktycznych funkcjonującego w Akademii. Niemal co drugi z nich (45,8%) wystawia w tym zakresie ocenę złą lub bardzo złą. Odsetek nauczycieli, którzy wiarygodność obecnego systemu oceny zajęć dydaktycznych oceniali by bardzo wysoko jest znikomy (6,4%).

Tabela 6. Ocena wiarygodności systemu oceny zajęć dydaktycznych przez studentów w opinii nauczycieli akademickich APS (n = 97)

Jak ocenia Pani / Pan:	M	SD	1 (%)	2 (%)	3 (%)	4 (%)	5 (%)
Wiarygodność ocen zajęć dydaktycznych ustalanych w ramach obecnie funkcjonującego systemu ich oceny	2,52	1,29	33,0	12,8	29,8	18,1	6,4

Legenda: 1 – ocena bardzo zła; 2 – ocena zła; 3 – ocena przeciętna; 4 – ocena dobra; 5 – ocena bardzo dobra.

² Należy zauważyć że wyznaczona wartość znajduje się w dolnej granicy przedziału.

Co drugi z badanych nauczycieli (52,1%) twierdzi, że obecnie funkcjonujący system oceniania zajęć dydaktycznych przez studentów nie umożliwia rzetelnej oceny zajęć. Za ledwie co siódmy nauczyciel (15,6%) wydaje się akceptować wiarygodność tegoż systemu.

Tabela 7. Czy obecnie funkcjonujący system oceniania zajęć dydaktycznych przez studentów umożliwia rzetelną ich ocenę?

	Tak (%)	Nie (%)	Trudno powiedzieć (%)
Czy obecnie funkcjonujący system oceniania zajęć dydaktycznych przez studentów umożliwia rzetelną ich ocenę?	15,6	52,1	32,3

Głównym powodem tego, że w przekonaniu nauczycieli obecny system oceny zajęć nie jest wiarygodny, jest fakt że **ankiety dotyczące oceny zajęć wypełnia niewielka liczba studentów z danej grupy**. Przekonanie to pojawiało się w niemal w co drugim komentarzu na ten temat (47,1%). Ponadto jak zauważają badani nauczyciele akademicy, bywa tak, że **oceny wystawiają albo studenci którzy są bardzo zadowoleni albo bardzo niezadowoleni z przebiegu zajęć** (12,9). Bardzo często w opinii nauczycieli, oceny zajęć dokonują osoby niezadowolone z oceny jaką uzyskali w trakcie zajęć. W efekcie tego nauczyciele dostrzegają problem związany z tym, że **ocena zajęć jaką formułuje student jest w pewnym stopniu uzależniona od oceny jaką uzyskał z przedmiotu** (9,4%). Ponadto nauczyciele zwracają uwagę na fakt, że w związku z tym, że **ocena zajęć jest anonimowa, to zdarza się że studenci wystawiają oceny krzywdzące nauczycieli, nie mające związku z autentycznym przebiegiem zajęć lub wręcz nie prawdziwe** (7,0%), tymczasem system nie zawiera żadnych narzędzi weryfikowania tego rodzaju ocen (4,7%). Generalnie w opinii nauczycieli **na skutek tego, że ocena jest anonimowa możliwą jest sytuacja, że studenci nie ponosząc żadnej odpowiedzialności, mogą wystawiać oceny subiektywne** (2,4%), **zależne od ich emocji i nastrojów** (3,5%), **będące elementem zemsty na wykładowcach** (3,5%), w tym zemsty za ich wymagania wobec studentów (1,2%).

Tabela 8. Uwagi i komentarze nauczycieli dotyczące rzetelności obecnego systemu zajęć dydaktycznych

Uwagi nauczycieli	Częstość	Procent
Zbyt mało studentów ocenia zajęcia (nie wszyscy studenci z danej grupy dokonują oceny)	40	47,1
Oceniają tylko ci studenci, którzy są zadowoleni albo i którzy są niezadowoleni z zajęć	11	12,9
Bywa, że na ocenę zajęć wpływa ocena studenta z przedmiotu	8	9,4
Taki system oceny nigdy nie będzie rzetelny (rzetelnie mógłby ocenić wyłącznie ktoś kto zna się na danym przedmiocie)	4	4,7
Anonimowość sprawia, że student nie ponosi odpowiedzialności za swoje oceny i może dzięki temu wystawiać oceny nieprawdziwe / nie mające związku z rzeczywistością	6	7,0
Nie ma narzędzi do tego aby sprawdzić czy studenci piszą prawdę	4	4,7
Bywa, że ocena zależy od emocji / nastrojów / sympatii studentów	3	3,5
Bywa, że komentarze są efektem frustracji studentów, rodzajem zemsty	3	3,5
Pytania ankiety nie są miarodajne	2	2,4
Oceny studenckie nie są obiektywne	2	2,4
Obecny system umożliwia mszczenie się studentów na wykładowcach za to, że mają wobec nich swoje wymagania	1	1,2
Nie wszystkie kryteria oceny zajęć są zależne od prowadzącego (np. treści zajęć wynikają z programu studiów, a zaangażowanie studenta z jego nastawienia do studiowania)	1	1,2

3.3. Opinie na temat przydatności obecnie funkcjonującego systemu oceny zajęć dydaktycznych w opinii nauczycieli akademickich

Badani nauczyciele akademicki raczej przeciętnie oceniają przydatność informacji jakie płyną z systemu oceny prowadzonych przez nich zajęć. Dotyczy to wszystkich badanych aspektów, a więc przydatności informacji płynących z oceny zajęć dydaktycznych, do doskonalenia przez wykładowców: programu zajęć ($M = 2,88$; $SD = 1,09$), sposobu realizacji zajęć ($M = 3,12$; $SD = 1,03$), relacji ze studentami ($M = 3,23$; $SD = 1,19$), atmosfery zajęć ($M = 3,14$; $SD = 1,15$), sposobów pomiaru efektów kształcenia ($M = 2,68$; $SD = 1,12$), punktualnej realizacji zajęć ($M = 2,79$; $SD = 1,22$), czy własnego rozwoju osobowego ($M = 2,74$; $SD = 1,24$).

Tabela 9. Ocena przydatności obecnie funkcjonującego systemu oceny zajęć dydaktycznych przez studentów w opinii nauczycieli akademickich APS (n = 97)

Jak ocenia Pani / Pan:	M	SD	1 (%)	2 (%)	3 (%)	4 (%)	5 (%)

Przydatność informacji płynących z oceny zajęć dydaktycznych do doskonalenia przez Panią / Pana programu zajęć (formułowania ich celów oraz doboru treści)	2,88	1,09	9,3	30,9	29,9	22,7	7,2
Przydatność informacji płynących z oceny zajęć dydaktycznych do doskonalenia przez Panią / Pana sposobu realizacji zajęć (doboru metod nauczania oraz form organizacji pracy studentów)	3,12	1,03	5,2	24,7	29,9	33,0	7,2
Przydatność informacji płynących z oceny zajęć dydaktycznych do doskonalenia przez Panią / Pana relacji ze studentami	3,23	1,19	9,3	19,6	23,7	34,0	13,4
Przydatność informacji płynących z oceny zajęć dydaktycznych dla doskonalenia atmosfery panującej w trakcie ich realizacji.	3,14	1,15	9,4	20,8	27,1	32,3	10,4
Przydatność informacji płynących z oceny zajęć dydaktycznych do doskonalenia przez Panią / Pana sposobów pomiaru efektów kształcenia	2,68	1,12	16,5	27,8	33,0	16,5	6,2
Przydatność informacji płynących z oceny zajęć dydaktycznych dla ich systematycznej i punktualnej realizacji	2,79	1,22	18,9	23,2	24,2	27,4	6,3
Przydatność informacji płynących z oceny zajęć dydaktycznych do własnego rozwoju osobowego	2,74	1,24	18,6	28,9	20,6	23,7	8,2

Legenda: 1 – ocena bardzo zła; 2 – ocena zła; 3 – ocena przeciętna; 4 – ocena dobra; 5 – ocena bardzo dobra.

3.4. Sposoby wykorzystywania wyników ankiet studenckich przez nauczycieli akademickich

Mimo niskiej oceny wiarygodności ocen zajęć dydaktycznych dokonywanych za pośrednictwem USOS przez studentów, nauczyciele starają się wykorzystywać je do modyfikacji programów zajęć oraz doskonalenia sposobu ich prowadzenia. Uzasadnienia pisemne wskazują wyraźnie, że wszelkie merytorycznie uzasadnione uwagi i komentarze studentów dotyczące treści przedmiotu czy sposobu jego realizacji badani nauczyciele analizują i w miarę możliwości starają się uwzględnić w kolejnym cyklu realizacji przedmiotu. Dla przykładu, 53,2% badanych nauczycieli twierdzi, że wyniki ankiet studenckich mają wpływ na sposób realizacji zajęć w kolejnym cyklu, modyfikację programu zajęć (41,1%), czy relacje nawiązywane ze studentami (34,4%). Wyniki ankiet studenckich zdecydowanie rzadziej mają natomiast wpływ na zmiany dotyczące systematyczności i punktualności realizacji zajęć (27,4%) oraz sposobów pomiaru efektów kształcenia (25,5%).

Tabela 10. Znaczenie wyników ankiet studenckich w opinii nauczycieli akademickich

Czy wyniki ankiet studentów:	Tak (%)	Nie (%)	Trudno powiedzieć (%)
Mają wpływ na modyfikację przez Panią / Pana programu zajęć w kolejnym cyklu ich realizacji?	41,1	33,7	25,3

Mają wpływ na modyfikację przez Panią / Pana sposobu realizacji zajęć w kolejnym cyklu ich realizacji?	53,2	23,4	23,4
Mają wpływ na modyfikację przez Panią / Pana sposobu pomiaru efektów kształcenia w kolejnym cyklu realizacji zajęć?	25,5	51,1	23,4
Mają wpływ na relacje nawiązywane przez Panią / Pana ze studentami w kolejnym cyklu realizacji zajęć?	34,4	44,1	21,5
Mają wpływ na systematyczność i punktualność realizacji przez Panią / Pana zajęć w kolejnym cyklu?	27,4	58,9	13,7

Jak już wspomiano, badani nauczyciele wskazywali szereg wątpliwości dotyczących wiarygodności czy rzetelności ocen zajęć dydaktycznych formułowanych przez studentów. Niemal jedna trzecia komentarzy dotycząca tego, w jaki sposób badani nauczyciele wykorzystują wyniki ankiet studenckich, dotyczyła tych właśnie kwestii, a więc faktu że oceny te są formułowane przez wybranych i zarazem nielicznych studentów, oraz że bardzo często nie mają związku z tym jak w rzeczywistości były realizowane oceniane zajęcia. Z tego powodu, nauczyciele bardzo często w uwagach pisemnych zwracali uwagę, że nie do końca poważnie traktują wyniki ocen ilościowych. Mimo to, nauczyciele analizują wyniki ankiet studenckich i starają się je uwzględnić (35,6%). W szczególności **wczytują się w komentarze opisowe i uwagi formułowane przez studentów i starają się je uwzględnić w kolejnym cyklu realizacji zajęć (22,2%), starają się również te aspekty, które były oceniane krytycznie w kolejnym cyklu realizacji zajęć poprowadzić lepiej, starają się usunąć niedociągnięcia wskazywane przez studentów (4,4%)**. Niewielki odsetek nauczycieli wskazuje, że nie zapoznaje się z wynikami ankiet studenckich i nie uwzględnia ich w swojej pracy ponieważ im nie ufa (łącznie 8,9%). **Najczęściej jednak, pod wpływem ocen oraz uwag studentów jakie płyną z ankiet nauczyciele dokonują zmian w treściach przedmiotu (7,4%), modyfikują metody i formy pracy na zajęciach (4,4%) modyfikują sposoby pomiaru efektów kształcenia (1,5%), dążą do poprawienia relacji ze studentami (1,5%)**. Co szczególnie cenne, dla części nauczycieli (5,2%) wyniki ankiet studenckich są ważnym elementem pracy nauczycielskiej. **Na ich podstawie nauczyciele formułują wnioski dotyczące swojej pracy pedagogicznej, motywują się do pracy, czy poprawiają swoje samopoczucie**. Część nauczycieli twierdzi, że nie uwzględnia wyników ankiet i nic nie zmienia w realizacji zajęć ponieważ nie ma ku temu warunków (5,9%). Większość nauczycieli z tej grupy uzasadnia to tym, że oceny i komentarze jakie uzyskują od studentów są bardzo

pozytywne i nie wskazują przestrzeni czy obszarów wymagających zmian (3,0%), albo nie są w stanie uwzględnić uwag studentów w warunkach w jakich dany przedmiot jest realizowany (ze względu na zbyt małą liczbę godzin, czy program studiów).

Tabela 11. Sposoby wykorzystywania wyników ankiet studenckich przez nauczycieli akademickich

Kategoria nadrzędna	Kategoria podrzędna:	Częstość	Procent
Wątpię w wiarygodność tego rodzaju ocen (29,6%)	Zastanawiam się na ile wyniki ankiet są wiarygodne (w mojej opinii oceny wystawiają wyłącznie nieliczni studenci, bądź ci z jakiegoś powodu niezadowoleni, którzy za pośrednictwem ankiety mogą się zemścić na prowadzącym)	29	21,5
	Nie zawsze zgadzam się z uwagami studentów – bywa, że są krzywdzące lub nie mają związku z rzeczywistością	10	7,4
	Mam żal do studentów ponieważ część komentarzy na temat realizacji moich zajęć nie jest prawdziwa	1	0,7
Staram się uwzględnić uwagi studentów (35,6%)	Analizuję komentarze opisowe (te merytoryczne) i staram się je uwzględnić	30	22,2
	Bardziej niż na wynikach ankiet skupiam się na uwagach studentów zgłaszanych w trakcie realizacji zajęć	5	3,7
	Staram się usunąć niedociągnięcia wskazywane przez studentów przy planowaniu kolejnej edycji zajęć	6	4,4
	Analizuję wyniki i sprawdzam czy prowadzone przeze mnie zajęcia są dla studentów interesujące	3	2,2
	Zapoznaję się z ocenami studentów	3	2,2
	Zastanawiam się co mogę zrobić lepiej	1	0,7
Nie uwzględniam wyników ankiet w mojej pracy ponieważ im nie ufam (8,9%)	Nie uwzględniam wyników ankiet ponieważ uważam je za niewiarygodne	8	5,9
	Analizuję te informacje tylko w trakcie oceny okresowej lub przy przedłużaniu zatrudnienia	2	1,5
	Nie analizuję wyników ankiet, nie czytam ich komentarzy i nie staram się ich uwzględnić	2	1,5
Modyfikuję treści przedmiotu (7,4%)	Modyfikuję treść zajęć	6	4,4
	Modyfikuję treści wskazywane przez studentów jako słabo zrozumiałe	2	1,5
	Modyfikuję kolejność realizowanych treści	1	0,7
	Modyfikuję dobór tekstów / lektur do zajęć	1	0,7
Modyfikuję metody i formy pracy (4,4%)	Modyfikuję formy pracy w trakcie zajęć / zmieniam sposób realizacji zajęć	4	3,0
	Modyfikuję metody nauczania	2	1,5
Modyfikuję pomiar efektów kształcenia (1,5%)	Modyfikuję pomiar efektów kształcenia / sposób zaliczenia	2	1,5
Dążę do polepszenia relacji ze studentami (1,48%)	Staram się dążyć do polepszenia relacji ze studentami	2	1,5
Wyniki ankiet są ważne dla mnie jako nauczyciela (5,2%)	Cieszę się / poprawiam swoją samoocenę i nastrój	4	3,0
	Oceny studentów motywują mnie do pracy	1	0,7
	Wyciągam wnioski dla dalszej pracy pedagogicznej	2	1,5
	Niewiele mogę zmienić ponieważ moje oceny są wysokie	4	3,0

Nic nie zmieniam – ponieważ nie mam do tego warunków (5,9%)	Czasem komentarze studentów są na tyle ogólne, że nie umiem ich uwzględnić	1	0,7
	Nic nie zmieniam ponieważ z każdą kolejną grupą studencką pracuje się inaczej	1	0,7
	Trudno powiedzieć - z różnymi zajęciami które prowadzę bywa różnie (czasem zwyczajnie już nie prowadzę danego przedmiotu)	1	0,7
	Czasem nie jestem w stanie uwzględnić uwag studentów ponieważ warunki realizacji przedmiotu na to nie pozwalają	1	0,7

3.5. Sposoby wykorzystywania wyników ankiet studenckich przez przełożonych

Co interesujące, aż **co drugi nauczyciel akademicki (51,6%) twierdzi, że wyniki ankiet studenckich nie są w żaden sposób omawiane czy komentowane przez jego bezpośredniego przełożonego** (kierownika pracowni, zakładu, katedry lub instytutu).

Tabela 12. Sposoby wykorzystywania wyników ankiet studenckich przez przełożonych

	Tak (%)	Nie (%)	Trudno powiedzieć (%)
Czy wyniki ankiet studentów są omawiane lub w jakiś sposób komentowane przez Pani / Pana bezpośredniego przełożonego (kierownika pracowni, zakładu, katedry lub instytutu)?	33,7	51,6	14,7

W pisemnych komentarzach **badani nauczyciele w większości przypadków (35,1%) twierdzili, że nie przypominają sobie aby ich bezpośredni przełożeni w jakikolwiek sposób komentowali czy omawiali z nimi wyniki ankiet studenckich, dotyczących oceny zajęć dydaktycznych.** Część z respondentów jest przekonana o tym, że dzieje się tak dlatego, że ich oceny zajęć są wysokie (8,8%), a co za tym idzie ich przełożeni nie muszą w żaden sposób interweniować czy ingerować w sposób realizacji zajęć. **Co siódmy nauczyciel twierdzi, że jego bezpośredni przełożony albo w miły sposób komentuje wyniki ankiet studenckich (14,0%), albo wręcz chwali i gratuluje za wysokie oceny zajęć (14,0%).** Generalnie jednak sytuacja w której wyniki ankiet są na bieżąco omawiane przez przełożonych należy do rzadkości (1,8%). **Niewielka część respondentów (5,3%) wskazuje, że przełożeni interesują się w szczególności negatywnymi ocenami i komentarzami studentów dotyczącymi zajęć i dopiero wówczas reagują,** w pozostałych przypadkach ufają prowadzącym i pozostawiają im wolną rękę. Na uwagę zasługuje, komentarz jednego z bezpośrednich przełożonych, który wskazał, że dostęp do ocen zajęć prowadzonych przez

pracowników jego jednostki jest bardzo utrudniony i bez uzyskania określonych zgód jako przełożony nie ma on bezpośredniego dostępu do tego rodzaju ocen i informacji.

Tabela 13. Reakcje przełożonych na wyniki ankiet studenckich dotyczących oceny prowadzenia zajęć

Reakcja bezpośredniego przełożonego	Częstość	Procent
Przełożony nie omawia ze mną wyników moich ankiet (raczej nie reaguje, nigdy nie rozmawialiśmy na ten temat)	20	35,1
Przełożony w miły sposób komentuje / nie widzi powodów do zmartwień	8	14,0
Przełożony pozytywnie reaguje na wyniki moich ankiet / czuję że moja praca jest doceniana / chwali i gratuluje	8	14,0
Przełożony nie omawia ze mną tych wyników ale moje oceny są wysokie	5	8,8
Przełożony nie reaguje jeśli oceny są pozytywne, ale interesuje się negatywnymi komentarzami	3	5,3
Przełożony akceptuje mój sposób pracy	2	3,5
Przełożony ani mnie nie gani ani mnie nie chwali	2	3,51
Rozmawiamy co jeszcze możemy zmienić - przełożony motywuje mnie do jeszcze lepszej pracy	2	3,51
Przełożony na bieżąco omawia ze mną wyniki ankiet studenckich	1	1,8
Jako przełożony nie mam dostępu do tych ocen / jest on utrudniony	1	1,8
Wyniki ankiet studenckich omawiane są na ogólnych zebraniach ale nie indywidualnie z pracownikami	1	1,8
Takie sytuacje są sporadyczne	1	1,8
Przełożony nie ma zaufania do wyników tych ankiet	1	1,8
Przełożony jest wyrozumiały	1	1,8
Przełożony uwzględnia te oceny w trakcie procedury przedłużania zatrudnienia	1	1,8

3.6. Potrzeba zmian w opinii nauczycieli akademickich

Większość nauczycieli twierdzi, że obecny system oceniania zajęć dydaktycznych przez studentów za pośrednictwem USOS nie spełnia ich oczekiwań (55,2%). Zaledwie 17,7% respondentów można traktować jako zadowolonych z funkcjonowania tego systemu.

Tabela 14. Czy obecny system oceny zajęć spełnia oczekiwania?

	Tak (%)	Nie (%)	Trudno powiedzieć (%)
Czy obecnie funkcjonujący system oceniania zajęć dydaktycznych przez studentów za pośrednictwem	17,7	55,2	27,1

USOS spełnia Pani / Pana oczekiwania z nim związane?			
--	--	--	--

Główne powody niezadowolenia z obecnego systemu oceniania zajęć dydaktycznych były już kilkakrotnie komentowane we wcześniejszych częściach tego raportu. Wiążą się one bowiem z niską oceną wiarygodności systemu, a w szczególność z faktem że ankiety wypełniają jedynie nieliczni studenci z danej grupy (40,0%), że ankiety wypełniają w szczególności studenci niezadowoleni (11,1%), że ze względu na anonimowość studenci dopuszczają się wystawiania ocen nieprawdziwych, hejtu, czy wręcz mszczenia się na wykładowcach za uzyskane oceny lub wysokie wymagania wykładowców (13,3%).

Inne wymagające uwagi – choć nieliczne – powody niezadowolenia nauczycieli z obecnego systemu oceny zajęć dydaktycznych dotyczą tego, że: (I) ocena zajęć ma charakter anonimowy, w związku z czym studenci mogą bez żadnych konsekwencji oskarżyć nauczyciela o cokolwiek zechcą (nawet wówczas gdy jest to nieprawdą), (II) oceny dokonywane przez studentów nie wymagają od nich żadnego uzasadnienia, (III) ocena zajęć dokonywana przez studenta, który był tylko na jednych zajęciach znaczy tyle samo co ocena studenta, który był na wszystkich zajęciach, (IV) oceny ilościowe, nie zawsze można wykorzystać do ulepszenia zajęć w kolejnej edycji, ponieważ kryteria ankiety są bardzo ogólne i koncentrują się głównie na tym czy udało się zrealizować treści zakładane w sylabusie, a nie na tym w jaki sposób zajęcia były prowadzone, (V) wyniki ocen spływają do wykładowcy zbyt późno, w związku z czym nie jest on w stanie reagować na to co dzieje się w trakcie realizacji bieżących zajęć, tylko może ulepszać sposób ich realizacji w kolejnym cyklu.

Tabela 15. Uwagi i komentarze nauczycieli dotyczące systemu oceny zajęć dydaktycznych

Uwagi nauczycieli	Częstość	Procent
Ankiety wypełniają tylko nieliczni studenci - trudno uznać ich oceny za reprezentatywne	18	40,0
Studenci w anonimowych ankietach zwyczajnie hejtują swoich nauczycieli - anonimowość nie sprzyja merytorycznej i rzetelnej ocenie zajęć	6	13,3
Ankiety wypełniają szczególnie studenci z jakiegoś powodu niezadowoleni - wyniki ankiet są wówczas miarą ich frustracji	5	11,1
Oceny ankiet są mało wiarygodne / nie są rzetelne	5	11,1
Ankiety wypełniają albo studenci zadowoleni, albo niezadowoleni - brakuje głosów studentów „przeciętnych”	1	2,2

System ocen jest w pewien sposób uzależniony od tego jaką ocenę z przedmiotu otrzyma dany student	1	2,2
System działa tak, że nauczyciela można anonimowo oskarżyć o wszystko i w zasadzie nie wiadomo jak może się on w takiej sytuacji bronić	1	2,2
Ocena studenta, który był tylko na jednych zajęciach waży tyle samo co ocena studenta, który był na wszystkich zajęciach	1	2,2
Obecny system nie ocenia wkładu pracy i zaangażowania nauczycieli w prowadzenie zajęć	1	2,2
Oceny ilościowe, nie zawsze można wykorzystać do ulepszenia zajęć w kolejnej edycji	1	2,2
Oceny studentów nie wymagają żadnego uzasadnienia	1	2,2
Pytania ankiety niewiele mówią	1	2,2
Pytanie ankiety dotyczące zaangażowania studenta w przedmiot nie zależy wyłącznie od nauczyciela i nie powinno być brane pod uwagę przy jego ocenie	1	2,2
Uwagi płynące z tych ocen rzadko są konstruktywne na tyle, że można je w jakikolwiek sposób wykorzystać	1	2,2
Wynik ocen sływa do wykładowców zbyt późno	1	2,2

Zdecydowana większość nauczycieli akademickich (67,0%) jest zdania, że obecnie funkcjonujący system oceniania zajęć dydaktycznych przez studentów wymaga zmian.

Tabela 16. Czy obecny system oceny zajęć powinien zostać zmodyfikowany

	Tak (%)	Nie (%)	Trudno powiedzieć (%)
Czy obecnie funkcjonujący system oceniania zajęć dydaktycznych przez studentów za pośrednictwem USOS powinien zostać zmodyfikowany?	67,0	10,6	22,3

W opinii nauczycieli akademickich zmiany te powinny zmierzać w dwóch kierunkach. **Po pierwsze należy dążyć do tego, aby oceny zajęć dokonywało jak najwięcej studentów (17,3%).** W obrębie tego kierunku działań **nauczyciele zgłaszają propozycję, aby ocena zajęć był obowiązkowa,** to jest aby każdy student miał obowiązek oceny zajęć dydaktycznych w których uczestniczył (21,2%). Takie rozwiązanie zmniejszyłoby problemy związane z wiarygodnością ocen. **Drugi kierunek zmian, wiąże się z rezygnacją z anonimowości ocen dokonywanych przez studentów.** Nauczyciele zgłaszają pomysł, aby oceny zajęć **formułowane przez studentów były imienne (13,5%).** W ich przekonaniu takie rozwiązanie ograniczyłoby liczbę komentarzy nieprawdziwych, agresywnych czy wynikających z niezadowolenia studentów np. z uzyskanej oceny.

Inne propozycje zmian dotyczyły samej ankiety za pośrednictwem której studenci dokonują oceny zajęć. W tym zakresie nauczyciele zgłosili następujące propozycje zmian:

- **Studenci dokonując oceny zajęć powinni wskazywać liczbę zajęć w jakich uczestniczyli.** Informacja ta powinna być zdaniem nauczycieli uwzględniana w procesie oceny przedmiotu, ponieważ opinie studentów uczestniczących w jednych zajęciach powinny mieć mniejszą wagę niż opinie studentów uczestniczących we wszystkich zajęciach.
- **Ocena zajęć nie powinna dotyczyć treści przedmiotu.** Uwaga ta była motywowana na dwa sposoby. Po pierwsze, treści zajęć w pewnej mierze wynikają z programu studiów, a co za tym idzie nauczyciel nie ma pełnej dowolności w ich doborze. Po drugie zaś, zdaniem ankietowanych nauczycieli, studenci nie mają pełnych kompetencji do tego, aby móc ocenić czy realizowane na zajęciach treści są konieczne lub przydatne do wykonywania zawodu.
- **Na ocenę zajęć prowadzonych przez nauczyciela nie powinno składać się kryterium zaangażowania studenta.**
- **Ocena zajęć powinna ograniczyć się wyłącznie do kwestii obiektywnych** (np. regularność i punktualność, zgodność z programem i miejsce na ewentualne uwagi).
- **Oceny na skalach ilościowych powinny być uzasadniane przez studentów.**
- **Zdaniem nauczycieli powinni mieć oni możliwość komentowania w systemie USOS ocen i uwag formułowanych przez studentów.**

Ponadto nauczyciele sformułowali ciekawy pomysł, dotyczący tego aby zmienić główną ideę dokonywania oceny. Innymi słowy **zapropowali, aby kierować do studentów informacje o tym, że ocena zajęć ma charakter doradczy, a nie jedynie jest miernikiem doskonałości nauczyciela (nie jest jego oceną).** W ten sposób zaproponowali, aby motywować studentów do wypełniania ankiet wskazując im, że jest to element pomocy nauczycielom w dążeniu do tego aby ich zajęcia były w przyszłości coraz ciekawsze i lepiej prowadzone.

Co ważne, **jeden z nauczycieli zaproponował, aby studenci dokonywali ocen zajęć jeszcze przed zaliczeniem przedmiotu,** po to aby ocena zajęć nie była tak silnie jak obecnie powiązana z wynikami studentów w nauce.

Tabela 17. Uwagi i komentarze nauczycieli dotyczące modyfikacji systemu oceny zajęć dydaktycznych

Uwagi nauczycieli	Częstość	Procent
-------------------	----------	---------

Ocena zajęć powinna być obowiązkowa, każdy student powinien mieć obowiązek oceny zajęć	11	21,2
Należy sprawić aby ankiety wypełniało więcej studentów	9	17,3
Ankiety studenckie nie powinny być anonimowe - powinny być imienne	7	13,5
Nauczyciel powinien mieć możliwość komentowania ocen w USOS (lub odnoszenia się do nich)	3	5,8
Należy zmodyfikować pytania ankiety	3	5,8
Ocena powinna być dwustronna - zarówno ze strony studenta jak i nauczyciela (nauczyciel mógłby np. oceniać zaangażowanie grupy)	3	5,8
Studenci powinni wskazywać liczbę zajęć na jakich byli obecni	3	5,8
Na ocenę zajęć nie powinny mieć oceny treści przedmiotu - jak studenci mogą to ocenić?	2	3,9
Ankieta powinna ograniczyć się wyłącznie do kwestii obiektywnych (np. regularność i punktualność, zgodność z programem i miejsce na ewentualne uwagi)	2	3,9
Wyniki ankiety powinna pokazywać związek ocen studentów z przedmiotu z oceną realizacji zajęć	2	3,9
Oceny ilościowe powinny być uzasadniane przez studentów	1	1,9
Należy uwzględnić więcej pytań otwartych	1	1,9
Na ocenę nauczyciela nie powinna mieć wpływu ocena zaangażowania studenta w zajęcia	1	1,9
Ankieta dla studentów powinna mieć charakter - doradczy - a nie oceniający	1	1,9
Studenci powinni oceniać zajęcia przed zaliczeniem przedmiotu	1	1,9
Ankiety są zbędne - lepiej zachęcać studentów do zgłaszania uwag w trakcie zajęć	1	1,9
Ankieta jest zbyt rozbudowana	1	1,9

Opinie na temat kryteriów oceny zajęć dydaktycznych (pytań ankiety ewaluacyjnej) były zróżnicowane. Co trzeci nauczyciel twierdził że kryteria te umożliwiają trafna ocenę zajęć (30,9%), co trzeci uważał że kryteria te nie umożliwiają trafnej oceny zajęć (35,1%) a co trzeci nie miał zdania na ten temat (34,0%).

Tabela 18. Czy obecne kryteria oceny zajęć (pytania ankiety) umożliwiają ich trafną ocenę?

	Tak (%)	Nie (%)	Trudno powiedzieć (%)
Czy obecne kryteria oceny zajęć (pytania ankiety) umożliwiają ich trafną ocenę?	30,9	35,1	34,0

Uwagi dotyczące modyfikacji ankiety ewaluacyjnej były nieliczne i co gorsze – mało spójne. Jedni nauczyciele twierdzili, że obecne pytania ankiety zbyt silnie koncentrują się na relacjach nauczyciela ze studentami i w związku z tym formułowali również pogląd, że ankieta powinna bardziej skupiać się na kwestiach formalnych, takich jak punktualność, realizacji programu czy stosowane sposoby pomiaru efektów kształcenia. Inni zaś formułowali pogląd, że zmiany w ankiecie powinny iść w kierunku silniejszej koncentracji na sposobach realizacji zajęć (metodach nauczania, formach pracy, relacjach nauczycieli ze studentami). Jeszcze inne

propozycje dotyczyły tego, że w ankiecie powinno się znaleźć pytanie o to czy zajęcia przyczyniły się do poszerzenia wiedzy studenta. Kolejne propozycje dotyczyły opisywanej wcześniej rezygnacji z oceny zaangażowania studenta w zajęcia, oraz oceny przydatności treści realizowanych na zajęciach.

Tabela 19. Uwagi i komentarze nauczycieli dotyczące modyfikacji pytań ankiety

Uwagi nauczycieli	Częstość	Procent
Obecne pytania zbyt silnie koncentrują się na relacjach ze studentami	2	18,2
Pytania powinny skupiać się na kwestiach formalnych	2	18,2
Ankieta powinna koncentrować się na samych aspektach realizacji zajęć	1	9,1
Brakuje mi pytania o to czy zajęcia poszerzyły wiedzę studenta	1	9,1
Pytania powinny uwzględniać to czy nauczyciel stosuje aktywne metody nauczania	1	9,1
Pytania nie powinny obejmować oceny zaangażowania studenta - ono nie powinno mieć wpływu na ocenę nauczyciela	1	9,1
W ankiecie jest zbyt mało pytań o sposób realizacji zajęć	1	9,1
Student nie powinien oceniać przydatności treści zajęć	1	9,1
Powinno być pytanie o to czy student lubi (bądź nie) danego wykładowcę	1	9,1

4. Ocena zajęć dydaktycznych za pośrednictwem systemu USOS w opinii studentów APS

4.1. Ogólna ocena systemu oceny zajęć dydaktycznych w opinii studentów

W opinii studentów ogólna ocena systemu oceny zajęć dydaktycznych za pośrednictwem USOS jest raczej przeciętna ($M = 3,49$; $SD = 0,66$).

Tabela 19. Ogólna ocena systemu oceny zajęć dydaktycznych w opinii studentów APS (n = 185)

Jak ocenia Pani / Pan:	M	SD	1 (%)	2 (%)	3 (%)	4 (%)	5 (%)
System oceny zajęć dydaktycznych przez studentów za pośrednictwem USOS	3,49	0,66	0	4,9	45,7	45,1	4,3

Legenda: 1 – ocena bardzo zła; 2 – ocena zła; 3 – ocena przeciętna; 4 – ocena dobra; 5 – ocena bardzo dobra.

4.2. Ocena wiarygodności systemu oceny zajęć dydaktycznych przez studentów w opinii nauczycieli akademickich

W ocenie studentów obecnie funkcjonujący system oceny zajęć dydaktycznych za pośrednictwem USOS jest raczej wiarygodny. Badani studenci wystawiają mu ocenę dobrą ($M = 3,68$; $SD = 0,71$). Co drugi ankietowany student wystawia w tym zakresie ocenę dobrą (55,4%), co trzeci zaś przeciętną (32,6%), Oceny bardzo dobre należy uznać za rzadkie (8,7%). Należy zauważyć, że opinie studentów w zakresie oceny wiarygodności systemu oceny zajęć dydaktycznych, są tylko nieznacznie wyższe od ocen nauczycieli akademickich.

Tabela 20. Ocena wiarygodności systemu oceny zajęć dydaktycznych w opinii studentów APS (n = 185)

Jak ocenia Pani / Pan:	M	SD	1 (%)	2 (%)	3 (%)	4 (%)	5 (%)
Wiarygodność ocen zajęć dydaktycznych ustalanych w ramach obecnie funkcjonującego systemu ich oceny	3,68	0,71	1,1	2,2	32,6	55,4	8,7

Legenda: 1 – ocena bardzo zła; 2 – ocena zła; 3 – ocena przeciętna; 4 – ocena dobra; 5 – ocena bardzo dobra.

Niemal co drugi ankietowany student (46,7%) zgadza się ze stwierdzeniem, że obecnie funkcjonujący system oceny zajęć dydaktycznych za pośrednictwem USOS umożliwia rzetelną ich ocenę. Niemal tyle samo studentów (43,5%) nie ma wyrobionego zdania na ten temat.

Tabela 21. Czy obecnie funkcjonujący system oceniania zajęć dydaktycznych przez studentów umożliwia rzetelną ich ocenę?

	Tak (%)	Nie (%)	Trudno powiedzieć (%)
Czy obecnie funkcjonujący system oceniania zajęć dydaktycznych przez studentów umożliwia rzetelną ich ocenę?	46,7	9,8	43,5

Uwagi studentów dotyczące rzetelności obecnie funkcjonującego systemu oceniania zajęć dydaktycznych były rzadkie i w większości koncentrowały się nie tyle na jego wiarygodności ile na obawach studentów. Co trzeci komentarz z tego zakresu wskazywał bowiem, że studenci obawiają się iż ankiety w USOS nie są do końca anonimowe (33,3%). Studenci obawiają się sytuacji w której możliwe byłoby na podstawie danych o ich logowaniu do systemu USOS odkryć to jakie oceny zajęć wystawili danemu wykładowcy. Dlatego albo nie traktują tego rodzaju ocen zbyt poważnie albo unikają negatywnych ocen i komentarzy w obawie przed represjami ze strony wykładowców.

Jeśli chodzi o wiarygodność ocen zajęć dokonywanych za pośrednictwem obecnego systemu, studenci zgłaszają niemal te same uwagi co wykładowcy (choć dzieje się to zdecydowanie rzadziej). Uwagi te dotyczą faktu, że oceny zajęć dokonują jedynie nieliczni studenci. Ważną uwagą wydaje się również ta, że **części studentów nie chce się wypełniać ankiet po zakończeniu zajęć**, co być może sugeruje potrzebę jeszcze wcześniejszego niż obecnie ich uruchamiania.

Inne uwagi studentów, aczkolwiek nie związane z samą rzetelnością systemu, dotyczą głównie samej ankiety, a w szczególności:

- **potrzeby zniesienia (lub przynajmniej zwiększenia) limitu znaków w komentarzach dotyczących zajęć.** Okazuje się, że dotychczasowy limit znaków w tej części ankiety uniemożliwia pełną wypowiedź części studentów.
- **potrzeby silniejszej koncentracji ankiety ewaluacyjnej na sposobie prowadzenia zajęć.** W przekonaniu części studentów obecna ankieta jest zbyt ogólna i koncentruje się wyłącznie na tym, czy prowadzący zrealizował treści zgodnie z sylabusem, niej zaś skupia się na tym w jaki sposób prowadził zajęcia, czy stosował aktywne metody nauczania, itp.
- **zasadności oceny programu zajęć przez studentów.** Część studentów zwróciła uwagę na to, że trudno jest im ocenić ten aspekt zajęć szczególnie w momencie gdy np. dopiero zaczynają studia.

Tabela 22. Uwagi i komentarze studentów dotyczące rzetelności obecnego systemu zajęć dydaktycznych

Treść uwagi	Częstość	Procent
Studenci obawiają się, że ankiety w USOS nie są anonimowe, dlatego nie traktują ich poważnie, albo unikają ich wypełniania	4	33,3
Na podstawie komentarzy nauczyciele mogą szybko zidentyfikować kto je napisał i "próbować się za nie odwdzięczyć"	1	8,3
Ankieta nie umożliwia wystawienie globalnej oceny zajęć	1	8,3
Jest za mało miejsca (ograniczona liczba znaków) do wpisywania komentarzy	1	8,3
Pytania ankiety są zbyt ogólne	1	8,3
Trudno jest ocenić program zajęć (ich przydatność i wartość merytoryczną) jeśli jest się studentem i np. dopiero zaczyna studia	1	8,3
Ankieta nie skupia się na sposobie realizacji prowadzenia zajęć - tylko na tym czy na zajęciach zrealizowano treści z sylabusa	1	8,3
Niewielka liczba osób z danej grupy zajęciowej wypełnia ankiety	1	8,3
Wielu osobom nie chce się wypełniać ankiet po zaliczeniu zajęć i zakończeniu semestru	1	8,3

4.2. Częstość wypełniania ankiet oceniających zajęcia dydaktyczne przez studentów APS

Wbrew przywoływanym wcześniej poglądom nauczycieli akademickich, jakoby to ankiety wypełniali wyłącznie studenci zadowoleni lub wręcz niezadowoleni, co trzeci uczestniczący w badaniu student twierdzi, że ocenia wszystkie zajęcia dydaktyczne w których uczestniczy w danym roku czy semestrze (36,8%). Co czwarty ankietowany twierdzi zaś (28,1%), że ocenia zdecydowaną większość zajęć dydaktycznych w których uczestniczy. Co siódmy ankietowany student twierdzi, że ocenia połowę zajęć w których uczestniczy (13,5%). Odsetek studentów, którzy twierdzą, że nie oceniają żadnych zajęć wydaje się być znikomy (4,9%). W przypadku mniejszego badania grupa studentów, która twierdziła że nie ocenia żadnych zajęć liczyła zaledwie dziewięć osób.

Niniejsze ustalenia niestety nie ułatwiają precyzyjnego rozstrzygnięcia jak jest naprawdę. Faktem jest bowiem to, że na podstawie danych zawartych w USOS oceny zajęć dokonuje na ogół kilka osób z danej grupy studenckiej. Możliwą jest sytuacja, że przywoływane tu opinie studentów nie do końca są reprezentatywne dla ogółu braci studenckiej. Przypomnijmy, że przywoływane opinie bazują na głosach zaledwie 4,3% wszystkich studentów uprawnionych do udziału w badaniu.

Tabela 22. Częstość wypełniania ankiet oceniających zajęcia dydaktyczne przez studentów APS

	Częstość	Procent
Nigdy nie oceniam zajęć dydaktycznych w jakich uczestniczę w danym roku lub semestrze	9	4,9
Oceniam tylko wybrane zajęcia dydaktyczne, w których uczestniczę w danym roku lub semestrze	31	16,8
Oceniam mniej więcej połowę zajęć dydaktycznych, w których uczestniczę w danym roku lub semestrze	25	13,5
Oceniam zdecydowaną większość zajęć dydaktycznych, w których uczestniczę w danym roku lub semestrze	52	28,1
Oceniam wszystkie zajęcia dydaktyczne, w których uczestniczę w danym roku lub semestrze	68	36,8
Ogółem	185	100,0

4.3. Powody nie oceniania zajęć dydaktycznych w opinii studentów APS

Powody nie oceniania przez studentów zajęć dydaktycznych mają odmienną rangę oraz częstość występowania. Należy jednak pamiętać, że oszacowano je na podstawie wypowiedzi $n = 9$ studentów, którzy twierdzili że nie oceniają żadnych zajęć. **Najczęstsze z nich dotyczą niewiary w to, że wyniki ankiet studenckich mogą cokolwiek zmienić.** Aż 87,5% ankietowanych studentów zgadza się z poglądem, że oceny zajęć dydaktycznych nie mają wpływu na jakość kształcenia w Akademii, **62,5% nie wierzy, że nauczyciele akademicki pod wpływem ich ocen zmieniają swój styl pracy czy sposób prowadzenia zajęć, 62,5% nie wierzy że władze uczelni analizują tego typu oceny i wyciągają z nich jakiekolwiek konsekwencje** (pozytywne lub negatywne) wobec wykładowców. Wydaje się, że powyższe poglądy są powiązane z tym, że aż **62,5% ankietowanych studentów twierdzi, że nikt nigdy nie informował ich, o tym, że ocenianie zajęć dydaktycznych jest ważne**, w związku z czym **44,4% z nich nie wie jaką rolę dla Akademii pełnią tego rodzaju oceny.**

Co drugi ankietowany student nie czuje aby ocena zajęć dydaktycznych należała do jego obowiązków (50,0%), 44,4% twierdzi, że ciągle o tym zapomina, i tyleż samo (44,4%) twierdzi, że nie ma na to czasu.

Co drugi ankietowany student jako jeden z powodów niedoceniania zajęć wskazuje również obawę przed negatywnymi reakcjami ze strony wykładowców w przyszłości (50.0%).

Co w pewien sposób pocieszające, **75% ankietowanych studentów nie ma problemów z tym, że nie umie wypełniać tego rodzaju ankiet.** Studenci wiedza gdzie tego rodzaju ankiet się znajdują i umieją je wypełnić.

Co nie jest do końca zrozumiałe, 100% ankietowanych twierdzi, że leży im na sercu to jak zajęcia będą realizowane w przyszłości.

Tabela 23. Powody nie oceniania zajęć dydaktycznych w opinii studentów APS ($n = 9$)

Jakie są główne powody tego, że nie ocenia Pani/Pan zajęć dydaktycznych?	Tak (%)	Nie (%)	Trudno powiedzieć (%)
Nie czuję aby, był to mój obowiązek.	50,0	12,5	37,5
Nie wiem jaką rolę dla Akademii miałyby pełnić moja ocena zajęć dydaktycznych.	44,4	33,3	22,2
Uważam, że moje oceny zajęć dydaktycznych nie mają wpływu na jakość kształcenia w Akademii.	87,5	0,0	12,5

Nie wierzę w to, że nauczyciele akademicy pod wpływem moich ocen zmieniają swój styl pracy czy sposób prowadzenia zajęć.	62,5	0,0	37,5
Nie wierzę w to, że władze uczelni analizują tego typu oceny i wyciągają z nich jakiegokolwiek konsekwencje (pozytywne lub negatywne) wobec wykładowców	62,5	25,0	12,5
Nie interesuje mnie to, jak zajęcia te będą realizowane w przyszłości.	0,0	100,0	0,0
Ciągle o tym zapominam.	44,4	44,4	11,1
Nie umiem tego zrobić, ponieważ nie wiem gdzie te ankiety się wypełnia	12,5	75,0	12,5
Nie mam na to czasu.	44,4	33,3	22,2
Nie oceniam zajęć dydaktycznych, ponieważ obawiam się negatywnych reakcji ze strony prowadzącego w przyszłości.	50,0	37,5	12,5
Nikt nigdy nie mówił mi, że to jest ważne.	62,5	37,5	0,0

4.4. Powody oceniania zajęć dydaktycznych w opinii studentów APS

Wbrew przywoływanym wcześniej poglądom nauczycieli akademickich, jakoby to ankiety wypełniali wyłącznie studenci zadowoleni lub wręcz niezadowoleni, aż 83,5% z nich twierdzi, że stara się oceniać wszystkie zajęcia dydaktyczne bez względu na to czy ich sposób prowadzenia mi się podobał czy nie. Odsetek studentów oceniających zajęcia wyłącznie z powodu niezadowolenia jest niski i wynosi 9,7%. Jeszcze mniej bo 6,8% ankietowanych twierdzi, że ocenia tylko te zajęcia dydaktyczne, których sposób prowadzenia bardzo im się podobał.

Tabela 24. Rodzaje zajęć ocenianych przez studentów najczęściej (n = 176)

	Częstość	Procent
Oceniam tylko te zajęcia dydaktyczne, co do realizacji których mam jakieś zastrzeżenia	17	9,7
Oceniam tylko te zajęcia dydaktyczne, których sposób prowadzenia bardzo mi się podobał	12	6,8
Staram się oceniać wszystkie zajęcia dydaktyczne bez względu na to czy ich sposób prowadzenia mi się podobał czy nie	147	83,5
Ogółem	176	100,0

Do najczęściej wskazywanych powodów oceniania zajęć dydaktycznych należą te które mają charakter merytoryczny lub metodyczny, to jest powiązane z troską o to aby zajęcia te były jeszcze lepiej realizowane w przyszłości. W tym zakresie 87,4% ankietowanych studentów twierdzi, że poprzez ocenę zajęć, w anonimowy sposób może przekazać nauczycielom akademickim swoje uwagi na temat prowadzenia przez nich zajęć; 84,6% twierdzi, że dzięki ocenom i komentarzom wyrażanym o cenie zajęć dydaktycznych, nauczyciele będą mogli ulepszyć sposób ich prowadzenia w kolejnych cyklach nauczania, 88,0% twierdzi, że dzięki ocenom i komentarzom wyrażanym o cenie zajęć dydaktycznych, nauczyciele będą wiedzieli co studentom najbardziej podobało się w trakcie ich realizacji, a 61,4% uważa że dzięki tego rodzaju ocenie kolejne roczniki studentów będą miały lepsze zajęcia.

Nieco rzadziej (aczkolwiek nadal często) wskazywane są powody oceniania zajęć dydaktycznych o charakterze systemowym. W tym zakresie aż 88,0% studentów twierdzi, że ocena zajęć dydaktycznych jest elementem systemu dbania o jakość kształcenia w Akademii, a 64,8% uważa ocenianie zajęć za swój obowiązek. **Niestety zaledwie 40,2% studentów wierzy w to, że dzięki systemowi oceny zajęć dydaktycznych, jakość kształcenia w APS jest coraz lepsza.**

Wydaje się, że studenci dokonują oceny zajęć również z powodów osobistych. Do głównych z nich należy chęć pochwalenia za pośrednictwem ocen tych nauczycieli którzy są przez studentów lubiani (84,0%). Powody związane z chęcią dokonania zemsty na nauczycielach, również występują, ale są zdecydowanie rzadsze, ponieważ dotyczą zaledwie 17,2% ankietowanych.

Na uwagę zasługuje również fakt, że zaledwie co czwarty student wskazuje że dokonuje ocen zajęć dydaktycznych, ponieważ zachęcają go do tego wykładowcy (25,9%) lub Samorząd Studencki (25,4%).

Co ważne, zdecydowana większość studentów (76,1%) twierdzi, że robi to ponieważ zajmuje to chwilę i nie jest zbyt męczące. Może to wskazywać na to, że obecna ankieta ewaluacyjna ma adekwatną długość.

Co trzeci student (34,7%) twierdzi, że czasem unika wystawiania negatywnych ocen zajęć dydaktycznych i komentarzy na temat ich realizacji, ponieważ obawia się reakcji prowadzących w przyszłości.

Tabela 25. Powody oceniania zajęć dydaktycznych w opinii studentów APS (n =176)

Jakie są główne powody tego, że ocenia Pani/Pan zajęcia dydaktyczne?	Tak (%)	Nie (%)	Trudno powiedzieć (%)
Uważam, że jest to mój obowiązek jako studenta Akademii.	64,8	14,8	20,5
Uważam, że ocena zajęć dydaktycznych przez studentów jest elementem systemu dbania o jakość kształcenia w Akademii.	88,0	6,3	5,7
Uważam, że dzięki moim ocenom jakość kształcenia w APS jest coraz lepsza.	40,2	20,1	39,7
Poprzez ocenę zajęć, w anonimowy sposób mogę przekazać nauczycielom akademickim moje uwagi na temat prowadzenia przez nich zajęć.	87,4	5,1	7,4
Poprzez ocenę zajęć, mogę pochwalić tych nauczycieli których bardzo lubię.	84,0	11,4	4,6
Poprzez ocenę zajęć, mogę dopieć tym nauczycielom których nie lubię.	17,2	64,4	18,4
Uważam, że dzięki moim ocenom i komentarzom wyrażanym o cenie zajęć dydaktycznych, nauczyciele będą mogli ulepszyć sposób ich prowadzenia w kolejnych cyklach nauczania.	84,6	7,4	8,0
Uważam, że dzięki moim ocenom i komentarzom wyrażanym o cenie zajęć dydaktycznych, nauczyciele będą wiedzieli co studentom najbardziej podobało się w trakcie ich realizacji.	88,0	6,3	5,7
Uważam, że dzięki temu kolejne roczniki studentów będą miały lepsze zajęcia.	61,4	10,2	28,4
Robię to, ponieważ proszą mnie o to moi nauczyciele akademicy.	25,9	64,4	9,8
Robię to, ponieważ zachęca do tego Samorząd studencki.	25,4	67,6	6,9
Robię to, ponieważ zajmuje to chwilę i nie jest dla mnie męczące.	76,1	15,9	8,0
Czasem zdarza się, że unikam wystawiania negatywnych ocen zajęć dydaktycznych i komentarzy na temat ich realizacji, ponieważ obawiam się reakcji prowadzących w przyszłości.	34,7	55,7	9,7

Inne powody wskazywane przez studentów są zgodne z ocenami przywoływanymi wyżej. Wskazują, że do głównych powodów ocen zajęć dydaktycznych należy wiara w to, że dzięki wynikom ankiet oraz komentarzom w nich zawartym nauczyciele akademicy (lub ich przełożeni) sprawią, że w przyszłości dane zajęcia będą realizowane lepiej. W wypowiedziach tych wyraźnie pojawia się potrzeba dotarcia z krytycznymi uwagami na temat prowadzenia zajęć do wykładowców, którzy w opinii studentów są niesprawiedliwi, aroganccy lub wręcz niekompetentni.

Tabela 26. Inne powody oceniania zajęć wymieniane przez studentów

Treść uwagi	Częstość	Procent
Robię to ponieważ wierzę, że mój głos może coś zmienić (szczególnie w przypadku wykładowców, którzy są niesprawiedliwi lub aroganccy)	2	20

Czasem liczę na to, że przełożeni wykładowców wczytają się w moje oceny i wreszcie wyciągną jakieś konsekwencje wobec niekompetentnych pracowników	1	10
Robię to, ponieważ chciałabym, aby niektórzy wykładowcy wreszcie zmienili swój sposób pracy, który nie przystoi Akademii	1	10
Robię to, ponieważ mam nadzieję że dzięki temu w przyszłości nie będę uczęszczać na beznadziejne zajęcia	2	20
Robię to, ponieważ mam nadzieję, że moje komentarze i oceny mają wpływ na sposób prowadzenia zajęć w przyszłości	1	10
W ten sposób mogę utwierdzać wykładowcę, że robi coś dobrze	1	10
Robię to, ponieważ uważam, że informacja zwrotna dla wykładowcy jest jednym z elementów systemu kształcenia	1	10
Jeśli ktoś dał mi głos to powinnam go dobrze wykorzystać	1	10

Badani studenci, dokonując oceny zajęć dydaktycznych raczej rzadko uzupełniają je o słowne komentarze ($M = 2,22$; $SD = 0,93$). Co trzeci ankietowany student (35,8%) twierdzi że rzadko pisze komentarze dla wykładowców, a co czwarty (25,6%) że robi to bardzo rzadko.

Tabela 27. Częstość wpisywania komentarzy dla wykładowców (n = 176)

	M	SD	1 (%)	2 (%)	3 (%)	4 (%)
Jak często oceniając realizację zajęć dydaktycznych wpisuje Pani / Pan komentarze dla wykładowców?	2,22	0,93	25,6	35,8	29,5	9,1

Legenda: 1 – bardzo rzadko; 2 – rzadko; 3 – często; 4 - bardzo często.

Informacje przekazywane wykładowcom za pośrednictwem komentarzy dotyczą w szczególności tego co studentom podobało się w realizacji zajęć (17,9%), albo tego co studentom się nie podobało w ich realizacji (9,8%).

Pozostałe komentarze najczęściej dotyczą **sposobów prowadzenia zajęć**, a więc stosownych przez wykładowców metod nauczania i form pracy (15,4%), **oceny stosunku wykładowców do studentów** (10,5%), oraz **podkreślenia tego co w opinii studentów w trakcie zajęć było szczególnie ciekawe lub interesujące** (5,3%).

Kolejna grupa komentarzy (które są jednak o wiele rzadsze niż poprzednie) **dotyczy w szczególności różnego rodzaju propozycji i zmian, jakie w opinii studentów warto wprowadzić w ramach danego przedmiotu.** W grupie tych uwag studenci wskazują wprost co chcieliby zmienić w realizacji zajęć (4,9%), komentują zasady zaliczania przedmiotu (4,6%), składają własne propozycje dotyczące prowadzenia zajęć w przyszłości / lub rozwiązywania problemów które wynikły w trakcie zajęć (1,1%), wskazują co nie było jasne (1,1%), wskazują

jakie treści były szczególnie trudne w odbiorze (0,4%), czy komentują ilość materiału do przerobienia (0,4%).

Kolejna grupa komentarzy dotyczy postaw wykładowców prezentowanych na zajęciach. W tym zakresie studenci komentują zaangażowanie wykładowców (3,2%), wskazują negatywne ich zdaniem zachowania wykładowców (1,8%), ich komunikatywność (1,8%), sposób przekazywania wiedzy (1,8%), dostępność po zajęciach (1,8%), obiektywność (1,1%).

Co szczególnie cenne – lecz rzadkie – **część komentarzy dotyczy podziękowań dla wykładowców (0,4%) albo wprost zawiera „miłe słowa dla prowadzących”, które mają za zadanie wskazywać, chwalić i wzmacniać ich pozytywne w odbiorze studentów zachowania (2,9%).** Do tej grupy komentarzy można zaliczyć również, te które opisują ogólne wrażenia jakie towarzyszyły studentom w trakcie zajęć i uczenia się przedmiotu (1,4%), uwagi na temat tego, co w opinii studentów w danych zajęciach było szczególnie cenne i co przyczyniło się do ich rozwoju (1,4%), oraz uwagi dotyczące tych aspektów zajęć które szczególnie zapadły studentom w pamięci (1,1%).

Warto dodać, że dwoje studentów wskazało, iż w komentarzach pisemnych pisze wykładowcom to czego nie odważyłoby się powiedzieć w trakcie zajęć (0,7%).

Kolejna grupa komentarzy – choć nielicznych – dotyczy prób ogólnej oceny zajęć. W tej grupie uwag, studenci oceniają merytoryczny poziom zajęć (1,1%), starają się przekazać wykładowcom informacje na temat tego czy w ich ocenie prowadzone zajęcia są przydatne (1,1%), czy zajęcia przyczyniły się do poszerzenia ich dotychczasowej wiedzy (1,1%), czy były prowadzone w sposób ciekawy i twórczy (0,4%).

Tabela 28. Informacje przekazywane nauczycielom akademickim w komentarzach

Treść komentarza:	Częstość	Procent
Wskazuję co mi się podobało w realizacji zajęć	51	17,9
Komentuję sposób prowadzenia zajęć / metody i formy pracy wykładowcy	44	15,4
Stosunek wykładowcy do studenta	30	10,5
Wskazuję co mi się nie podobało w realizacji zajęć	28	9,8
Wskazuję czy zajęcia były ciekawe / co było w nich interesującego	15	5,3
Wskazuję co chciałabym zmienić w realizacji zajęć	14	4,9
Sposób zaliczania przedmiotu	13	4,6
Program / treści realizowane na zajęciach	11	3,7
Komentuję zaangażowanie wykładowcy	9	3,2
Piszę miłe słowa dla wykładowcy / chwalę pozytywne zachowania	8	2,9
Zwracam uwagę na negatywne zachowania wykładowcy	5	1,8
Komentuję dostępność wykładowcy po zajęciach	5	1,8

Komentuję sposób przekazywania wiedzy przez wykładowcę	5	1,8
Komentuje komunikatywność wykładowcy	5	1,8
Komentuję atmosferę na zajęciach	4	1,4
Wskazuję co było cenne i przyczyniło się do mojego rozwoju	4	1,4
Opisuję moje ogólne wrażenia jakie towarzyszyły mi w trakcie zajęć	4	1,4
Składam własne propozycje dotyczące prowadzenia zajęć w przyszłości / lub rozwiązywania problemów, które wynikły w trakcie zajęć	3	1,1
Zwracam uwagę na te aspekty zajęć, które szczególnie zapadły mi w pamięci	3	1,1
Wskazuję czy zajęcia w mojej ocenie, były przydatne / praktyczne	3	1,1
Komentuję sposób oceniania prac studentów / obiektywność wykładowcy	3	1,1
Wskazuję co nie było jasne	3	1,1
Komentuję merytoryczny poziom zajęć	3	1,1
Wskazuje czy zajęcia rozwinęły moją dotychczasową wiedzę	3	1,1
Piszę to, czego nie powiedziałbym w trakcie zajęć	2	0,7
Wskazuję co mi przeszkadzało, a co pomagało w trakcie zajęć	2	0,7
Wskazuję, jakie treści były trudne	1	0,4
Komentuję zadawane prace	1	0,4
Piszę podziękowanie dla wykładowcy	1	0,4
Wskazuję na fakt, jeśli zajęcia były prowadzone w sposób twórczy	1	0,4
Komentuję ilość materiału do przerobienia	1	0,4

W opinii ankietowanych studentów w zdecydowanej większości spotykają się albo z brakiem reakcji wykładowców na wyniki ankiet dotyczących oceny zajęć (62,9%), albo z reakcjami pozytywnymi (łącznie 28,9%). Reakcje negatywne są raczej rzadkie (łącznie 8%).

W zdecydowanej większości nauczyciele akademicy w żaden sposób, ani nie komentują ocen studenckich, ani nie informują ich o planowanych czy wprowadzanych zmianach w sposobie realizacji zajęć (62,9%). Prawdopodobnie wynika to w większości przypadków z tego, że oceny zajęć odbywają się po ich zakończeniu i wówczas wykładowcy w dużej części nie mają możliwości do tego rodzaju komentarzy. Obecny system oceny zajęć nie zakłada bowiem komentowania przez wykładowców ocen studenckich w USOS. Zatem jeśli dany nauczyciel nie ma już więcej kontaktu z daną grupą, to wówczas możliwość wymiany informacji na ten temat między nim a studentami jest utrudniony.

Mimo wskazywanych wyżej trudności, co trzecia opisywana przez ankietowanych studentów reakcja wykładowców na oceny prowadzonych przez nich zajęć jest pozytywna. Reakcje te są różne. Jedni nauczyciele cieszą się z dobrych ocen swoich zajęć, informują o nich swoich studentów i dziękują za nie (10,5%), inni dziękują za wskazywanie tych obszarów, które dzięki uwagom studentów mogą w przyszłości ulepszyć (4,0%). Inni zachęcają studentów do

oceniań zajęć (3,2%), wskazując przy tym, że wyniki ankiet studenckich są dla nich ważne, ponieważ przyczyniają się do poprawiania sposobu pracy (5,6%). Jeszcze inni wykładowcy w żaden sposób nie komentują wyników ankiet, ale w sytuacji kontynuowania zajęć z nimi dostrzec można, że ich sposób zachowania i prowadzenia zajęć zmienia się zgodnie z uwagami studentów (3,2%). Zdarza się również, że wykładowcy w dobrej wierze starają się wyjaśnić lub znaleźć przyczyny niezadowolenia i negatywnych komentarzy studentów (2,4%).

Negatywne reakcje wykładowców na ankiety studenckie wiążą się głównie z wyśmiewaniem komentarzy wskazywanych w ankietach, zaprzeczanie im (3,2%), niezadowoleniem wyrażanym wobec całej grupy lub konkretnych osób (2,4%) lub w najłagodniejszej formie z twierdzeniem, że wyniki ankiet studenckich i tak nie zmienią nic w prowadzeniu zajęć przez danego wykładowcę (2,4%). Przykładowy cytat potwierdzający ostatnią z przywoływanych tu kategorii ma następujące brzmienie *„nie ma to znaczenia jak ocenicie ankietę, czy ocenicie mnie dobrze czy nie, nie będzie to miało żadnego odbicia na prowadzone przeze mnie zajęcia. Po prostu usłyszę, że jest dobrze albo nie...”*

Tabela 28. Reakcje nauczycieli w opinii studentów na wyniki ankiet dotyczących oceny zajęć

Rodzaj reakcji:	Częstość	Procent
Brak reakcji - nie byłam nigdy świadkiem tego, aby wyniki ankiet były komentowane przez wykładowcę / nie pamiętam takiej sytuacji	78	62,9
Pozytywne reakcje - chwalenie się wynikami ankiet / cieszenie się z dobrych ocen studenckich / poczucie, że wykładowcy czują się docenieni i zmotywowani do dalszej pracy	13	10,5
Pozytywne reakcje – wskazywanie, że oceny studentów są ważne, ponieważ dzięki temu wykładowca może poprawić swój warsztat pracy	7	5,6
Pozytywne reakcje - podziękowania dla studentów za wskazywanie tych obszarów które mogą ulepszyć	5	4,0
Pozytywne reakcje - poprawił się sposób prowadzenia zajęć tego wykładowcy w kolejnym cyklu zajęć / nastąpiła zmiana zachowania wykładowcy (ale wyniki nie były przez niego komentowane)	4	3,2
Pozytywne reakcje - nauczyciele proszą o wypełnienie ankiet	4	3,2
Pozytywne reakcje - omówienie negatywnych ocen z ankiety w trakcie kolejnych zajęć	3	2,4
Negatywne reakcje - wyśmiewanie komentarzy wskazywanych w ankietach / zaprzeczanie im	4	3,2
Negatywne reakcje - twierdzenie, że wyniki ankiet i tak nie zmienią nic w prowadzeniu zajęć przez danego wykładowcę	3	2,4
Negatywne reakcje – niezadowolenie wyrażane wobec grupy lub konkretnych osób	3	2,4

4.5. Potrzeba zmian w opinii studentów

Co drugi student twierdzi, że obecny system oceniania zajęć dydaktycznych za pośrednictwem USOS spełnia jego oczekiwania (50,8%). Zaledwie 8,2% respondentów można traktować jako niezadowolonych z funkcjonowania tego systemu.

Tabela 29. Czy obecny system oceny zajęć spełnia oczekiwania?

	Tak (%)	Nie (%)	Trudno powiedzieć (%)
Czy obecnie funkcjonujący system oceniania zajęć dydaktycznych przez studentów za pośrednictwem USOS spełnia Pani / Pana oczekiwania z nim związane?	50,8	8,2	41,0

Komentarze dotyczące tego dlaczego obecny system nie spełnia oczekiwań prowadzących się do trzech kategorii. Pierwsza kategoria dotyczy przekonania studentów, że dokonywane przez nich oceny zajęć raczej nie wywołują zmian w prowadzeniu przedmiotów czy zachowań wykładowców (55,05%). Druga dotyczy samej ankiety ewaluacyjnej, a w szczególności tego, że nie pokrywa wszystkich aspektów realizacji zajęć (10%), jej ogólności (5%), limitu znaków do wpisywania komentarzy (10%) oraz za małej koncentracji, na sposobie prowadzenia zajęć przez wykładowcę (5%). Trzecia kategoria dotyczy zaś, zapewnienia studentom dokonującym oceny zajęć anonimowości (5%) i powiązanej z tym obawy przed negatywnymi reakcjami wykładowców za oceny niskie lub negatywne komentarze (10%).

Tabela 30. Uwagi i komentarze studentów dotyczące systemu oceny zajęć dydaktycznych

Uwagi studentów	Częstość	Procent
Mam wrażenie, że te oceny nie zmieniają / wykładowcy raczej nie zmieniają swoich zachowań pod wpływem tych ocen	11	55,0
Obecna ankieta nie pozwala na dobrą ocenę zajęć / nie dotyczy wszystkich aspektów	2	10,0
Studenci obawiają się wpisywać krytycznych komentarzy lub ocen w obawie przed negatywnymi reakcjami wykładowców	2	10,0
Limit znaków w komentarzach utrudnia opisanie wszystkiego co ważne - należy usunąć limit znaków w komentarzach	2	10,0
Trudno uwierzyć w anonimowość ocen zajęć za pośrednictwem USOS	1	5,0
Ankieta nie zawiera pytań dotyczących sposobu prowadzenia zajęć przez wykładowcę - a to jest kluczowe	1	5,0
Pytania w ankiecie są zbyt ogólne	1	5,0

Co drugi student (49,2%) nie ma zdania, na temat tego czy obecnie funkcjonujący system oceniania zajęć dydaktycznych wymaga zmian. Potrzebę taką zgłasza zaledwie 17,7% ankietowanych.

Tabela 31. Czy obecny system oceny zajęć powinien zostać zmodyfikowany

	Tak (%)	Nie (%)	Trudno powiedzieć (%)
Czy obecnie funkcjonujący system oceniania zajęć dydaktycznych przez studentów za pośrednictwem USOS powinien zostać zmodyfikowany?	17,7	33,1	49,2

Najczęściej pojawiający się komentarz dotyczący potrzeby zmian w obecnie funkcjonującym systemie oceny zajęć sprowadza się do stwierdzenia, że „sam system prawdopodobnie nie jest zły, problem w tym, że nie ma reakcji na wyniki które generuje.” Innymi słowy studenci dostrzegają, że mimo negatywnych ocen zajęć czy wykładowców, nic się nie zmienia. Zajęcia prowadzone są bez zmian, a wobec źle ocenianych wykładowców nikt nie wyciąga żadnych konsekwencji dyscyplinujących (30%).

Tabela 32. Uwagi i komentarze studentów dotyczące modyfikacji systemu oceny zajęć dydaktycznych

Uwagi studentów	Częstość	Procent
System oceny może i nie jest zły, problem w tym, że nie widać, aby jakiekolwiek konsekwencje były wyciągane względem tych wykładowców, którzy otrzymują negatywne oceny	3	30
Studenci powinni widzieć, że dokonywane oceny mają wpływ na cokolwiek	1	10
Należy zmodyfikować ankietę oceny zajęć	3	30
Należy zadbać o anonimowość - logowanie za pośrednictwem USOS wzbudza co do tego wątpliwości	2	20
Ankiety nie powinny być anonimowe	1	10

Opinie studentów na temat kryteriów oceny zajęć dydaktycznych (pytań ankiety ewaluacyjnej) były zróżnicowane. Co drugi student twierdził że kryteria te umożliwiają trafna ocenę zajęć (49,2%), co drugi zaś nie miał zdania na ten temat (43,2%).

Tabela 33. Czy obecne kryteria oceny zajęć (pytania ankiety) umożliwiają ich trafną ocenę?

	Tak (%)	Nie (%)	Trudno powiedzieć (%)

Czy obecne kryteria oceny zajęć (pytania ankiety) umożliwiają ich trafną ocenę?	49,2	7,7	43,2
---	------	-----	------

Uwagi dotyczące modyfikacji pytań ankiety dotyczą: (I) potrzeby dodania pytań dotyczących sposobu prowadzenia zajęć (33,3%), (II) potrzeby dodania pytań dotyczących oceny stosunku nauczycieli do studentów (19,1%), (III) potrzeby dodania pytań dotyczących użyteczności wiedzy przekazywanej w trakcie zajęć (4,8%), (IV) potrzeby dodania pytań dotyczących zaangażowania wykładowcy (4,8%). Ponadto studenci sugerują, aby zwiększyć liczbę znaków w komentarzach (4,8%) oraz dodanie do ankiety opcji związanej z tym że nie korzystało się z dyżurów wykładowcy (14,3%).

Tabela 34. Uwagi i komentarze studentów dotyczące modyfikacji pytań ankiety

Uwagi studentów	Częstość	Procent
Należy zmodyfikować ankietę oceny zajęć - dodać kryterium dotyczące sposobu prowadzenia zajęć	7	33,3
Należy zmodyfikować ankietę oceny zajęć - dodać kryterium stosunku nauczycieli do studentów	4	19,1
Na pytanie dotyczące dostępności na dyżurach trudno odpowiedzieć jeśli się z tego nie korzystało (tu powinna być opcja nie dotyczy)	3	14,3
Należy zwiększyć liczbę znaków w komentarzach	2	9,5
Należy zmodyfikować ankietę oceny zajęć - dodać kryterium dotyczące użyteczności wiedzy przekazywanej w trakcie zajęć	1	4,8
Należy zmodyfikować ankietę oceny zajęć - dodać kryterium dotyczące oceny zaangażowania wykładowcy	1	4,8
Powinno być więcej pytań otwartych	1	4,8
Stosowane skale ilościowe czasem trudno zastosować do konkretnych zajęć	1	4,8
Trudno jest ocenić swoje zaangażowanie w zajęcia - na przykład na wykładzie	1	4,8

Próbowano również poznać opinie studentów na temat tego, czego ich zadaniem powinna dotyczyć ankieta

Tabela 35. Opinie na temat kryteriów oceny zajęć dydaktycznych przez studentów

Czy Pani / Pana zdaniem ankieta dotycząca oceny zajęć dydaktycznych w USOS powinna zawierać pytania związane z:	M	SD	1 (%)	2 (%)	3 (%)	4 (%)	5 (%)
oceną prezentacji przez nauczycieli zakładanych przez nich efektów kształcenia oraz sposobów ich pomiaru?	4,10	0,86	0,5	4,9	14,6	43,8	36,2
oceną zgodności treści realizowanych w trakcie zajęć z opisem w sylabusie?	4,10	1,05	2,2	9,2	10,3	33,5	44,9
oceną warunków zaliczenia przedmiotu (jasnością kryteriów zaliczenia, zgodnością kryteriów zaliczenia z tymi zapisanymi w sylabusie)	4,61	0,67	0	1,1	7,1	21,3	70,5
oceną wykorzystania czasu zajęć przez prowadzącego (punktualnością oraz systematycznością realizacji zajęć)?	4,21	0,97	1,1	7,6	9,2	33,5	48,6

kulturą traktowania studentów przez prowadzącego i życzliwością wobec nich	4,66	0,68	0,5	1,1	4,9	19,1	74,3
dostępnością nauczyciela w trakcie dyżurów?	4,27	0,91	1,1	4,3	12,0	32,1	50,5
oceną własnego zaangażowania w realizację przedmiotu (obecnością i przygotowaniem do zajęć)?	3,92	1,11	5,4	4,3	19,6	34,2	36,4
oceną tego na ile realizowane zajęcia inspirowały do własnej pracy intelektualnej?	3,96	1,02	1,1	9,7	17,8	34,6	36,8
oceną sprawiedliwego traktowania studentów przez prowadzącego?	4,55	0,74	0,5	1,6	7,0	23,8	67
oceną wartości merytorycznej materiałów dydaktycznych (tekstów, prezentacji) wykorzystywanych w trakcie realizacji zajęć?	4,46	0,75	0,5	0,5	10,8	28,6	59,5
oceną adekwatności doboru metod nauczania do treści realizowanych w trakcie zajęć?	4,38	0,83	0,5	3,2	9,7	30,8	55,7
oceną atrakcyjności form pracy w trakcie zajęć?	4,38	0,83	0,5	2,7	10,9	29,9	56,0
oceną dostępności literatury wykorzystywanej w trakcie zajęć?	4,22	0,99	1,6	4,9	16,2	24,3	53,0

Legenda: 1 – zdecydowanie nie; 2 – raczej nie; 3 – i tak i nie / trudno powiedzieć; 4 – raczej tak; 5 – zdecydowanie tak.

Studenci uważają, że w ankiecie dotyczącej oceny zajęć dydaktycznych w USOS powinny znaleźć się przede wszystkim pytania związane z:

- kulturą traktowania studentów przez prowadzącego i życzliwością wobec nich (93,4%)
- oceną warunków zaliczenia przedmiotu (jasnością kryteriów zaliczenia, zgodnością kryteriów zaliczenia z tymi zapisanymi w sylabus (91,8%)
- oceną sprawiedliwego traktowania studentów przez prowadzącego (90,8%)
- oceną wartości merytorycznej materiałów dydaktycznych (tekstów, prezentacji) wykorzystywanych w trakcie realizacji zajęć (88,1%)
- oceną adekwatności doboru metod nauczania do treści realizowanych w trakcie zajęć (86,5%)
- oceną atrakcyjności form pracy w trakcie zajęć (85,9%)
- dostępnością nauczyciela w trakcie dyżurów (82,6%)
- oceną wykorzystania czasu zajęć przez prowadzącego (punktualnością oraz systematycznością realizacji zajęć) (82,1%)
- oceną prezentacji przez nauczycieli zakładanych przez nich efektów kształcenia oraz sposobów ich pomiaru (80%)
- oceną zgodności treści realizowanych w trakcie zajęć z opisem w sylabusie (78,4%)
- oceną dostępności literatury wykorzystywanej w trakcie zajęć (77,3%)
- oceną tego na ile realizowane zajęcia inspirowały do własnej pracy intelektualnej (71,4%)

- oceną własnego zaangażowania w realizację przedmiotu (obecnością i przygotowaniem do zajęć) (70,6%).

Powyższe zestawienie pokazuje, co dla badanych studentów jest najważniejsze w ocenie i co powinna zawierać ankieta.

Rekomendacje

W oparciu o wyniki badań uzyskanych od nauczycieli akademickich oraz studentów, autorzy raportu formułują następujące propozycje zmian:

1. Zasadne jest zorganizowanie spotkania dla studentów pierwszego roku studiów w celu zaprezentowania „idei” oceniania zajęć dydaktycznych. Bardzo ważne jest to, aby było to spotkanie „szerokie” (omawiało bardzo różne aspekty tego zagadnienia), by wzięli w nim udział (jako prowadzący) zarówno nauczyciele akademicy jak i studenci i aby zaprezentować studiującym perspektywę w tym temacie i podkreślić jaką wagę ma opinia/ głos studentów na przestrzeni lat w podnoszeniu jakości dydaktyki w APS. Ważne wydaje się zaprezentowanie studentom zarówno technicznego procesu (jak to działa?) ale także pokazanie potrzeby uczestniczenia w badaniu – zarówno od strony studentów, ale także wykładowców i kierownictwa uczelni. Istotne jest także to, że takie spotkanie powinno mieć nadaną odpowiednią rangę, tj. nie może być zorganizowane „przy okazji” czy w ramach omawiania innych uczelnianych spraw. Warto zatem zadbać o zbudowanie właściwej atmosfery wokół tematu ocen zajęć dydaktycznych.
2. Rekomenduje się zmianę nazwy działania i ewentualnie zmianę z „oceny studenckiej zajęć dydaktycznych” (która to nawa jest mało atrakcyjna dla studentów, brzmi bardzo formalnie, a z punktu widzenia nauczycieli „budzi niepokój” i kontrowersje) na inną, która będzie podkreślała wkład i partycypację osób studiujących w rozwój uczelni i podkreślała dbałość o wspólnotę akademicką.
3. Rekomenduje się zorganizowanie specjalnie dedykowanego tematowi oceniania studenckiego spotkania dla wykładowców akademickich, czyli osób podlegających studenckiej weryfikacji. Warto na takim spotkaniu przedstawić dokładnie oraz merytorycznie omówić wizję uczelni w związku z tym procesem a także wskazać na

oczekiwane zachowania/działania nauczycieli na tym polu oraz sytuacje, które pożądanego nie są (a które pojawiają się w studenckich wypowiedziach). Nauczycielom należy pokazać m.in. to, w jaki sposób powinno się podchodzić do otrzymywanych ocen, jak cały proces dostrzega student i jaki ma przy tym problemy, w jaki sposób można wykorzystywać studenckie sugestie, jakie zachowania – w związku z ocenami – nie mogą być tolerowane przez uczelnię (np. wyśmiewanie studenckich ocen).

4. Rekomenduje się także zorganizowanie spotkania dla kierowników i bezpośrednich przełożonych, którzy powinni mieć wgląd w oceny swoich pracowników i cyklicznie oraz systematycznie przeprowadzać rozmowy, spotkania z zainteresowanymi osobami. Należy wskazać konieczność tego typu praktyk i zbudować świadomość wagi tego działania (wskazać, iż analiza ocen i komentarzy studenckich nie może odbywać wyłącznie wtedy, gdy te oceny są niskie a komentarze negatywne). Warto nadmienić, że brak zainteresowania przełożonych wpływa w tym aspekcie bardzo demotywująco na dużą część pracowników (szczególnie tych skoncentrowanych mocniej na dydaktycznym aspekcie pracy akademickiej).
5. Zasadne jest wprowadzenie możliwości komentowania jakości zajęć dydaktycznych w trakcie ich trwania. Chodzi o to, by studenci, ale także prowadzący ćwiczenia i wykłady mieli wspólny i realny wpływ na to, jak można zmodyfikować zajęcia jeszcze wtedy, kiedy one się odbywają. Studenci twierdzą, że ocena zajęć po ich zakończeniu jest potrzebna, ale z ich perspektywy nic nie daje, bo zajęcia z danego przedmiotu skończyli. Z drugiej strony wykładowcy chcieliby móc wprowadzić ewentualne zmiany na bieżąco, ale sugestie studenckie otrzymują po zakończonych zajęciach. Uruchomienie możliwości komentowania (przez obie strony) zajęć w czasie rzeczywistym mogłoby zbudować poczucie sprawczości i realnego wpływu na jakość dydaktyki wśród studentów, a wykładowcom dać możliwość ewentualnej korekty/zmiany w realizowanych zajęciach i krytycznej dyskusji ze studentami w tym zakresie.
6. Istotne wydaje się wprowadzenie możliwości skomentowania ocen studenckich z danego przedmiotu przez prowadzących. Część nauczycieli zwraca bowiem uwagę na pewną nierówność i dysproporcję w tym zakresie – studenci mogą oceniać prowadzącego, zamieszczać komentarze, krytykować, chwalić, natomiast prowadzący jest wobec tych wypowiedzi „bezbronny”, tj. nie ma możliwości ustosunkowania się do nich i np. skomentowania, z czego mogła wynikać dana ocena studencka lub jak on/ona postrzega zrealizowane zajęcia i zaangażowanie grupy.

7. Rekomenduje się modyfikację zapisów w kwestionariuszu ankiety dotyczącej oceny zajęć dydaktycznych. W części ilościowej narzędzia powinno się zadbać o jasne kryteria oceny, której podlegają zajęcia dydaktyczne oraz ich prowadzący. Chodzi o to aby studenci dokładnie wiedzieli co podlega ocenie w danym punkcie ankiety (np. hasło „dostępność prowadzącego” oceniający mogą interpretować w bardzo różny sposób) – należy wskazać więc dokładne kryteria oceny. Rekomenduje się także przemyślenie usunięcia punktu „własne zaangażowanie w zajęcia” (jest on w ocenie zajęć dydaktycznych) a wprowadzenie punktu, gdzie student będzie mógł wskazać poziom swojej frekwencji na danych zajęciach (inaczej należy traktować ocenę studenta, który ma np. 90% frekwencję inaczej takiego, który był zaledwie na kilku wykładach).